

*М. Ф. БАЗАСЬ, канд. екон. наук, проф.
(Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ)*

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПРИСКОРЕННЯ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 8, с. 341–342

Україна утвердилась як повноправний суб'єкт європейського та світового співтовариства, здобула міжнародні гарантії безпеки, уклала договори про дружбу і співтовариство з усіма сусідніми країнами, є важливим фактором стабільності на європейському континенті.

У суспільній свідомості формуються стійкі переконання, що лише через радикалізацію системних перетворень можна забезпечити прогресивний розвиток держави, ефективно вирішення проблем соціального та економічного розвитку, підвищити добробут і забезпечити нормальні умови життя кожній людині.

Відбувається перелом у формуванні відносин власності. Станом на 1 жовтня 1999 р. форму власності змінили 65,3 тис. підприємств та організацій, зокрема з 1994 по 1999 р. — 61,7 тис. Понад 70 % загального обсягу промислової продукції виробляється на недержавних підприємствах України. Утверджується реальний власник землі.

На перший квартал 1999 р. припав пік впливу світової фінансової кризи, що розпочалась у 1998 р., внаслідок чого обсяг ВВП зменшився на 4,8 %, а промислового виробництва — на 2,4 %. У подальшому темпи зменшення обсягу ВВП поступово уповільнювалися (за перше півріччя — мінус 3 %, за дев'ять місяців — мінус 1,7 %), а у промисловості навіть спостерігався приріст виробництва (за перше півріччя — 0,2 %, за дев'ять місяців — 2,3 %). Загалом за рік валова додана вартість у промисловості збільшилась на 4,3 %.

У першому півріччі 2000 р. обсяг реального ВВП порівняно з відповідним періодом 1999 р. збільшився на 5,4 %, номінальний ВВП становив 57,9 млрд грн, обсяги промислового виробництва збільшились на 10,8 %.

Фінансовий стан підприємств за 1999 р. поліпшився, зменшились кількість збиткових підприємств та обсяги одержаних збитків. Так, у 2000 р. прибуток підприємств порівняно з попереднім роком збільшився на 36,5 % і становив 27,1 млрд грн, водночас збитки зросли з 17,1 млрд грн у 1998 р. до 21,1 млрд грн у 1999 р., або на 21,7 %.

Питома вага збиткових підприємств у загальній кількості протягом 2000 р. збільшилась до 55,7 % проти 54,5 % у 1998 р.

За чотири місяці 2000 р. збитки зросли з 5 до 7,3 млрд грн, або на 46 %, прибуток підприємств збільшився на 32,4 % і становив 9,8 млрд грн.

Не вдалося подолати платіжну кризу, що негативно позначилось як на діяльності суб'єктів підприємства, так і на бюджетних надходженнях. Формування обігових коштів забезпечувалося за умов хронічної несплати за товари та послуги. Частина підприємств нарощувала обсяги виробництва за рахунок безплатного споживання продукції паливно-енергетичного комплексу, їх заборгованість за спожиту електроенергію протягом 1999 р. зросла на 1,5 млрд грн, або на 30 %, і на початок 2000 р. становила 6,6 млрд грн.

За 2000 р. темпи зростання дебіторської заборгованості становили 57,8 %, кредиторської — 49,3 %. Кредиторська заборгованість за обсягами майже в 2 рази перевищила річну величину ВВП і становила 229,2 млрд грн. Заборгованість українських підприємств перед країнами СНД у 1999 р. зросла втричі і на 1 січня 2000 р. склала 14,2 млрд грн.

За чотири місяці 2000 р. збільшились обсяги дебіторської і кредиторської заборгованості відпо-

відно на 11,5 та 14,9 % і досягли розміру 189,9 та 263,4 млрд грн.

Протягом 1999 р. та чотирьох місяців 2000 р. суттєвих змін щодо скорочення обсягів заборгованості із заробітної плати не відбулося. При цьому життєвий рівень населення щодалі знижувався: у 1999 р. чисельність безробітних порівняно з початком року зросла на 17,1 % (171,3 тис. осіб) і на 1 січня 2000 р. становила 1174,5 тис. осіб. Тенденція до зростання рівня безробіття протягом 2000 р. тривала і на 1 червня 2000 р. становила 4,4 %, або 1,2 млн осіб. Порівняно з відповідним періодом 1999 р. чисельність безробітних збільшилась на 9,4 %.

З огляду на симптоми економіки для виходу із кризового стану необхідні глобальні зміни. Виходом з такого стану, як свідчить аналіз, є реструктуризація підприємств. Підприємства потрібно

зробити мобільними, конкурентоспроможними. При цьому зауважимо, що фінансовий стан підприємств погіршується через недосконалість податкового законодавства.

Реструктуризація підприємств сприятиме вирішенню багатьох штучних проблем, а саме:

- суттєво збільшить надходження в бюджет при розробці ефективного механізму вдосконалення податкового законодавства;
- підвищить рівень платіжної дисципліни, зменшить заборгованість за заробітною платою;
- сприятиме наданню робочих місць безробітним;
- зменшить надання дотацій збитковим підприємствам і організаціям;
- зменшить пресинг на видаткову частину Державного бюджету України;
- зменшить кількість збиткових підприємств.